

Midnatsjazz i stort format

af Ebbe Iversen

De store jazzkunstnere har altid haft en fornem evne til at formulere væsentlige erfaringer i en kort og koncis musikalsk form. Navne som Coleman Hawkins, Ben Webster, Lester Young og Charlie Parker behøvede kun få minutter til at fremsætte et afrundet kunstnerisk udsagn, som på én gang var lysende klar og emotionelt rigt. Den tidsmæssige spændetrøje, som pladeindspilninger placerede dem i, forvandlede de til en kreativ styrke.

Den begavede franskmænd Bertrand Tavernier forsøger noget tilsvarende i *Round Midnight*. Ikke fordi hans film i sin helhed er udpræget kort, men dens enkelte scener er det generelt, og i holdningen til sit stof tilstræber den en ligefrem enkelthed uden prælende forsiringer. Den er hverken subtil eller sofistikert, men besidder den kunstneriske kraft, som udspringer af indlevelse og ærlighed, klarhed og kærlighed.

Det er særdeles passende kvaliteter i en film, der med respekt er tilegnet Bud Powell og Lester Young, og hvis hovedperson er tydeligt inspireret af dem begge. Han er den sorte amerikanske tenorsaxofonist Dale Turner, der i 1959 gæstespiller på Blue Note i Paris, og som her slutter venskab med sin unge franske fan Francis Borier — sådan som Bud Powell gjorde det med sin beundrer Francis Paudras, hvis beretning til Bertrand Tavernier har givet *Round Midnight* en del af dens næring.

Filmens Dale Turner er en stor tenorsaxofonist, måske den største, selv om det altid er en anelse absurd at måle musikere med hinanden, som om de selv var konkurrerende sportsfolk. Men Dale Turner er også en mand i

fysisk forfald. Hans forhold til alkohol er så problematisk, at han i Blue Note er sat under ydmygende administration. Intet honorar udbetalt i rede penge, ingen spiritus serveret ved baren! Alligevel lykkes det med drankerens endeløse opfindsomhed at anskaffe sig nogle gevaldige kæfter, og han havner ved flere lejligheder på hospitalet efter nærmest selv-morderiske drukture.

Det gode menneske Francis ser sit idol, ja selve den grundlæggende inspiration for sin egen tilværelse, i færd med at gå i opløsning, og han griber ind. Dale Turner flytter ind hos den fraskilte Francis og hans datter Bérangère, og det lykkedes næsten mirakuløst for Francis at få Dale Turner til at gå på vandvognen. Musikeren retter sig op, begynder at komponere igen, scener af gylden idyl passerer forbi, indtil Dale Turner beslutter at vende tilbage til New York. Der venter et come-back på ham, men også dødens villige håndlangere, narkohandlerne, og hans liv bliver ikke meget længere.

Omtrent sådan gik det også Lester Young, som netop i 1959 fra Paris vendte tilbage til New York og til døden. Og Dale Turner har hentet flere træk fra Lester Young — hans vane med at tiltale alle og enhver som *lady*, hans fortid i hæren, hvor han blev mishandlet af hvide officerer og fik et psykisk knæk, som

Dexter Gordon som Dale Turner i Paris' Blue Note jazzværtshus. T.h. Dale holder pause, og overfor venter Francis (Francois Cluzet) på et møde med sit idol.

han aldrig helt overvandt. Samt selvfølgelig evnen til at udtrykke en stor og smertefuld viden på tenorsaxofonen.

På den baggrund er det klart, at *Round Midnight* har en særlig appel til enhver, der ligesom filmen selv nærer kærlighed til swing- og bop-musikken. Men *Round Midnight* er ingen musikfilm i nogen snæver forstand. Den er beretningen om et venskab, der tåler meget og udretter meget, indtil det til slut alligevel må give op. Og det er historien om en mand, som kæmper non-stop både med sin kunst og mod sig selv. Dale Turner er træt af alt i livet, kun ikke af musikken, som han tumler med selv i sine drømme. Og når han går på scenen i Blue Note og spiller, hæver han og filmen sig suverænt over tid og sted.

På sin vis er *Round Midnight* nok en nostalgisk film og kan ikke være andet, for den er også en omsorgsfuld skildring af et svundet miljø og en musikalsk epoke. Men den er ingen sentimental film, så lidt som bop-musikerne med deres djærvt krukede jargon og karske, muskuløse musik havde hang til sen-

timentalitet. *Round Midnight* er en hyldest til en både hærget og heroisk kunstnertype, hvis svagheder den ikke søger at camouflere, og som sådan er den mere end blot tidsbundet tilbageskuende. I stedet for at have handlet om Dale Turner anno 1959 kunne den også have handlet om Dexter Gordon anno 1986.

Det er jo nemlig ingen hemmelighed, at Dexter Gordon selv har ladet livet slide hårdt på sig, og den kendsgerning gør hans præstation som Dale Turner ekstra gribende. Figuren er mærkelig og fængslende — de sære smil, der krænger overlæben op over fortænderne, de fjerne øjne og den hæse stemme, de akavede, flaksende håndbevægelser, den ludende holdning og den langsomme, tøvende gang. Alt dette er måske Dexter Gordon selv. Men han spiller ikke kun sin tenorsaxofon i filmen, han spiller også sin rolle. En scene, hvor han fortæller en læge på et hospital om sine musikalske drømme, er eksempelvis fin skuespilkunst. Og selv om François Cluzet er særdeles glimrende som den kærligt bekymrede Francis, er Dexter Gordons udstråling af en sådan art, at han dominerer ethvert billede, som han optræder i.

Musikalsk har Dexter Gordon ikke mere alverdens luft til de hurtige numre, men i balladespillet har han stadig en stor, maskulin og vibrerende følsom tenortone. Klassikere som "Body and Soul", "As Time Goes By" og

Thelonious Monks "Round Midnight", der har givet filmen dens velvalgte titel, spilles smukt og stærkt i filmen. Og det kan ikke undre, for Bertrand Tavernier har generøst givet Dexter Gordon en række fremtrædende musikere at spille sammen med — i Blue Note blandt andre John McLaughlin og Bobby Hutcherson, i New York Freddie Hubbard og i pladestudiet Wayne Shorter og de to danskere Palle Mikkelborg og Mads Vinding, som — noteret i en lille nationalistisk parentes — musikalsk er fuldt på højde med de øvrige. Og først og fremmest får Dexter Gordon fremragende musikalsk opbakning af Herbie Hancock, der ikke kun har arrangeret dirigeret og delvis komponeret filmens musik, men som også viser sig at være en fortræffelig skuespiller.

Visuelt er der heller intet tørt eller tyndt over *Round Midnight*. Dens kamera glider gerne blødt søgende rundt i nysgerrige panoreringer, og filmen klipper frit og måske en anelse unødvendigt frem og tilbage i tid og sted. Dens handling er i og for sig ikke særlig solid eller dynamisk, men består snarere af en række kønne, sensitive og præcise vignetter. Og det er i disse vignetter, at filmen opnår den samme intensitet og koncentration som en solo af Lester Young.

At navne som Philippe Noiret og Eddy Mitchell medvirker i mindre roller, og at Martin

Scorsese yder en vittigt selvironisk præstation som impressario i New York, skal kun nævnes for fuldstændighedens skyld. Ligesom det bør nævnes, at filmen i høj grad også besidder tør humor. Men dens emotionelle højdepunkter indtræffer, når Francis løber rundt i de natlige parisiske gader og leder efter den tørstige Dale Turner, eller når denne sætter saxofonen for munden og blæser branderten bort — også på tidspunkter, hvor han må sidde på en stol på Blue Notes scene, fordi han ganske enkelt ikke kan stå på benene.

Det er så klart og enkelt som et klassisk melodrama fra Hollywoods gyldne tid, og hvis dette betyder banalitet, er det banale her bevægende, fordi det er sandfærdigt. Jeg ved ikke, hvordan man skulle kunne rejse Bud Powell og Lester Young og alle de andre en smukkere mindesten end denne.

Round Midnight

Round Midnight/Autour de minuit. Frankrig/USA 1986. Instr: Bertrand Tavernier. Manus: Tavernier, David Rayfiel. Foto: Bruno de Keyser. Klip: Armand Psenny. Musik: Herbie Hancock. P-design: Alexander Trauner. Kostumer: Jacqueline Moreau. Prod: Irwin Winkler, WB (USA)/PECF & Little Bear (Paris).

Medv: Dexter Gordon (Dale Turner), Francois Cluzet (Francis Borier), Gabrielle Hecker (Berangere), Sandra Reaves-Phillips (Buttercup), Lonetta McKee (Darcey Leigh), Christina Pascal (Sylvia), Herbie Hancock (Eddie Wayne), Martin Scorsese (Goodley), Philippe Noiret (Redon).

Udl: Warner-Metronome. 131 min. Prem: 20.2. 1987.

